

A. SAPOVALOV

KARKOTETTUNA SIPERIASSA

Toveri Leninistä kuulin ensi kerran vuonna 1898 vankivaunussa, kun olin matkalla Siperiaan. Vaikka osallistuinkin vallankumoustoimintaan Pietarissa 1895, en ollut tavannut Leniniä. Niin kävi nähtävästi siksi, että vaikka olinkin tehnyt aatteellisen pesäeron narodnajavoljalaisista 1895 ja alkanut toimia marxilaisessa järjestössä — Pietarin „Taisteluliitossa”, olin kuitenkin pakotettu säilyttämään yhteyden narodnajavoljalaiseen kirjapainoon Krjukovin kanavalla, missä painettiin toveri Leninin kirjasia, minkä vuoksi minun oli tarkasti rajoitettava tuttavuuksiani vallankumouksellisten keskuudessa ja varsinkin marxilaisten keskuudessa, joita narodnajavoljalaiset pitivät henkilöinä, jotka eivät lainkaan tunnustaneet konspiraatiosääntöjä. Niin suuri kuin olikin viehätys käydä marxilaisten pienemmässä tai suuremmassa kokouksessa, joissa esiintyi marxilaisten johtajia, oli minun siitä luovuttava konspiraation näkökantoja silmälläpitäen, sillä olisi ollut vaikea poistua sellaisesta kokouksesta joutumatta poliisikytän varjostettavaksi. Vain raskaat palot ja loputtomat pidätykset pakottivat sosialidemokraatit perehtymään maanalaisen toiminnan tekniikkaan.

„Vanhuksen” — niin toverit kutsuivat siihen aikaan Vladimir Iljitšiä — oikean nimen sain tietää vasta jättäessäni hyvästit tovereilleni Krasnojarskin vankilassa toukokuun alkupäivinä 1898.

— Miten hyvä, että matkustatte paikkakunnalle, missä asuu karkotuksessa meidän „Vanhuksemme”, nimittäin Vladimir Iljitš Uljanov, — sanoi minulle Mihail Silvin.

— Minusinskin piirikunnassa tutustukaa ehdottomasti Vladimir Iljitšiin! — kehotti Friedrich Lengnik.

— Mutta minähän matkustan kokonaan toiseen kylään, Tesin-kojeen, — huomautin minä. — Sanoittehan itse, että Uljanovin luo on sieltä ainakin sata virstaa.

— Ei se mitään,— väittivät toverit vastaan,— Tesinskojen kylässä asuvat hyvät toverimme Kržižanovski ja Starkov. Heidän kauttaan voittekin tutustua „Vanhukseemme”.

Minulle koitti tilaisuus tustustua Vladimir Iljitšiin vasta oltuani kahdeksan kuukautta Tesinskojen kylässä, joka oli määrätty asuinpaikakseni Siperiassa. Toverit V. V. Starkov puolisonsa Antonina Maksimilianovnan kanssa ja G. M. Kržižanovski ja hänen puolisonsa Z. P. Nevzorova olivat silloin jo siirtyneet Tesinskojen kylästä Minusinskiin. Minusinskissa he olivat vuokranneet yläkerran pienestä talosta erään kadun varrella ja asuivat siinä yhtenä perheenä. Siinä talossa kohtasinkin sitten Leninin, kun Minusinskin piirikunnan eri kyliin karkotetut marxilaiset olivat koolla ensi kertaa.

Silloin karkotetut marxilaiset asuivat jo omissa oloissaan ja erillään vanhoista narodnajavoljalaisista karkotetuista. Väärinkäsitykset, joita oli syntynyt marxilaisen kirjapainotyöläisen Raitšinin karattua Minusinskista, olivat kehittyneet täydelliseksi pesäeroksi. Asia oli mennyt niin pitkälle, että vastaan tullessa ei ainoastaan oltu tervehtimättä, vaan jopa kierrettiin kaukaa toisiaan. Vanhat narodnajavoljalaiset karkotetut, joiden joukossa oli sellaisia tunnettuja miehiä kuin Tyrkov, joka sattumalta pelastui hirsipuulta vuoden 1881 maaliskuun 1 päivän jutussa, ja Felix Jakovlevitš Kon, joka oli ollut pakkotöissä ja karkotuksella kaukana Jakutiassa, olivat sitä mieltä, että vain he, vanhat narodnajavoljalaiset karkotetut, ovat haistaneet vallankumouksen ruutia, ja suhtautuivat marxilaisiin jopa vississä määrin halveksuvasti kuin henkilöihin, joiden joukossa ei ollut ketään, joka menisi hirsipuuhun vallankumouksen asian puolesta, ja kuin henkilöihin, jotka narodnajavoljalaisten mielestä olivat vasta ensi kerran ylittäneet Uralin vuoriharjanteen. Marxilaiset puolestaan pitivät narodnajavoljalaisia sellaisen vallankumousliikkeen edustajina, jonka päälle historia oli nauraen vetänyt ristin. Oltiin taipuvaisia näkemään heissä vallankumouksen invalideja, jonkinlaisia ajan kellastamia muumioita, jotka olivat luutuneet hairahduksessaan ja ennakkoluuloissaan. Marxilaisia ja varsinkin työläisiä loukkasi ja suututti narodnojepravolaisten puolelle siirtyneen narodnajavoljalaisen Tjuttševin sattumalta tai tahallaan lausuma mielipide, että työläisiin kuuluvien marxilaisen ilmaantuessa Siperiaan on karkotukselle Siperiaan lähtenyt muka „kadun väki”.

Sanalla sanoen silloin oli vallalla karkotuspiireille ominainen ilmiö, jolloin erilaisten vallankumouksellisten virtauksien edustajat eivät sukoilleet langettaessaan vastapuolelle erilaisia syytöksiä. Tämänkaltaiset yhteenotot poliittisten karkotettujen kesken jatkuivat koko karkotusajan. Sitä eivät voineet välttää Leninin johtamat marxilaisetkaan. Mikäli muistan, eräänä kysymyksenä,

joka asetettiin pohdittavaksi yleisissä keskusteluissa Minusinskissa joulukuun lopulla 1898, oli kysymys uusien, marxilaisten karkotettujen suhtautumisesta narodnajavoljalaisiin karkotettuihin. Mikäli muistan, viime mainittuihin nähden Lenin oli erittäin leppymättömällä kannalla. Minusta, työläisestä, joka silloin vielä olin kokematon monissa kysymyksissä, näytti siltä, että olimme eronneet narodnajavoljalaisista „hamaan hautaan asti”. Kuinka suuri olikaan ihmettelyni, kun myöhemmin, kymmenisen vuoden kuluttua, sain tietää, että Vladimir Iljitš, kohdatessaan Siperiasta palattuaan vanhojen karkotuspiirien „edustajia”, joiden kanssa oli kinastellut Siperiassa, keskustelee heidän kanssaan sydämellisesti ja rauhallisesti. Keskinäissuhteita vanhoihin karkotettuihin koskevan kysymyksen lisäksi asetettiin silloin Minusinskissa kysymys avustuskassan perustamisesta apua kaipaaville tovereille.

Jokainen karkotukseen saapunut toveri allekirjoitti erikoiset poliittisten karkotettujen ohjesäännöt, jotka kielsivät heiltä poistumisen kylästä tai kaupungista ilman Minusinkin poliisipäällikön lupaa yli 10—15 virstan päähän sekä miltei kaikenlaisen henkisen työn. Ei saanut edes palkkautua batrakiksi rikkaalle talonpojalle, koska matkanteko kaukaisille viljelysmaille 20—30 virstan päähän ja asuminen siellä viikkokaupalla rikkoi mainittuja ohjesääntöjä. Hallitus pelkäsi erikoisesti propagandaa. Poliittisten varjostaminen ja tarkkailu oli itsessään Minusinskissa annettu poliittisten karkotettujen erikoisen valvojan tehtäväksi ja maaseudulla sotskille. Valvoja, minusinskilainen poroporvari, joka sai toimestaan palkkaa, kävi päivä kuin päivä poliittisten karkotettujen asunnoissa mukanaan erikoinen kirja, johon poliittisten oli kirjoitettava nimensä. Maaseudulla sotskit — tätä valinnallista tointa palvelusvelvollisuutenaan hoitavat talonpojat, jotka olivat usein lukutaidottomia — rajoittuivat ulkoiseen tarkkailuun ja ainoastaan puhuttelivat niiden talojen isäntiä, joissa karkotetut asuivat. Sotskit eivät pitäneet siitä, että karkotetut kävivät talonpoikien kanssa pelloilla, niityillä ja taigassa. Juuri siksi karkotuksessa oli hyvin vaikea löytää ansiotyötä. Ja sen johdosta, kun ulkomailla oli ilmestynyt sanomalehtikirjoituksia ja kirjoja poliittisten pakkotyövankien ja karkotettujen tukalasta asemasta Siperiassa, hallitus, kieltäen ankarasti poliittisten karkotettujen poistumiset paikkakunnalta, antoi samalla heille joka kuukausi rahanavustusta: yksinäisille 8 ruplaa ja perheellisille 15—35 ruplaa.

Marxilaisten työläisten saavuttua karkotukselle hallitus alkoi supistaa tätä avustusta ja kielsi sen täydellisesti osalta työläisiä. Jakamalla karkotettujen ystävällisen piirin „etuoikeudellisessa” asemassa oleviksi ja oikeuksia vailla oleviksi työläisiksi hallitus kylvi karkotettujen keskuuteen eriarvoisuutta, eripuraisuutta, kateutta ja toraa. Vaikka Minusinkin piirikunnassa pitkäaikaisen

virastaselittelyn ja taistelun jälkeen kaikki sinne karkotetut työläiset saivat avustusta, oli keskinäisen apukassan perustaminen oleellisesti välttämätön. Pietarilaisen mielestä ihmeellisen halpojen hintojen vallitessa, mikä oli havaittavissa Minusinskin piirikunnassa, 8 ruplaa riitti ruokaan, asuntoon, paloöljyyn, teehen ja sokeriin, mutta tupakkaan ja pukimiin ei enää jäänyt mitään. Ilman toverillista apua ja harvoja, vaikkakin pieniä, vallankumouksellisen Punaisen Ristin rahalähetyksiä oli vaikea tulla toimeen. Kaikki mainittu selittää toverillisen keskinäisen apukassan perustamisen välttämättömyyttä.

Minusinskin marxilaisten ensimmäiseen edustajakokoukseen, jossa muiden kysymysten joukossa oli kysymys keskinäisen apukassan perustamisesta, mikäli muistan, osallistuivat V. I. Lenin, G. M. Kržižanovski, G. I. Okulov, A. M. Starkova (Kržižanovskaja), V. V. Starkov, Z. P. Nevzorova, V. K. Kurnatovski, N. K. Krupskaja ja työläiset: Pietarin suomalainen Oskari Engberg, puolalaiset I. L. Prominsky ja Kovalevsky Žirardovista, puolalainen sosialidemokraatti intelligentti Kulik sekä N. N. Panin ja A. L. Šapovalov Pietarista. Jekaterinoslavilainen työmies M. D. Jefimov, joka oli sairastunut mielitautiin, siirrettiin silloin Minusinskin piirikunnan Tesinskojen kylästä Krasnojarskin mielisairaalaan.

Niiden muutaman päivän aikana, jotka Lenin vietti Minusinskissa kaikkien näiden tovereiden parissa, hän ehti tutustua jokaiseen heistä erikseen ja tunnustella heidän kelpoisuuttaan tulevaa vallankumoustoimintaa varten. Tiedustellen maanalaisen kirjapainon järjestämistä Lenin kyseli esimerkiksi minulta narodnajavoljalaisen maanalaisen kirjapainon asioita. Toverillisten keskustelujen ohella varattiin riittävästi aikaa šakkipeliin, luiteluun Jenisein joen jäällä sekä jänisten, riekkojen ja teerien pyydystämiseen.

Lenin oli karkotusaikana Siperiassa voimiensa kukoistuksessa. Hän oli 28-vuotias. Hän vaikutti vilkkaalta, iloiselta ja tarmokkaalta. Käyttäytymisensä yksinkertaisuuden ja suorasukaisuuden ohella, jotka vetivät toisia hänen puoleensa, hänestä uhosi jonkinlaista koleutta, mikä jollain tavoin loitontoi häntä keskustelutoverista. Siitä, miten hänen läsnäollessaan käyttäytyivät ja tahtomattaankin osoittivat kunnioitustaan intelligenttitoverit, sellaiset kuin G. M. Kržižanovski ja V. V. Starkov ja vieläpä paljon kokenut ja nähnyt V. K. Kurnatovski, tulin uudemman kerran vakuuttuneeksi, että „Vanhus”, josta matkalla Siperiaan M. A. Silvin, F. V. Lengnik, K. K. Bauer ym. toverit puhuivat, jotka jo tunsivat Leninin tai olivat kuulleet hänestä, kuten Bauer,— että Lenin oli todella johtaja marxilaisten toverien joukossa. Kun oli kulunut kolme vuorokautta, toisin sanoen se aika, jona meillä jokaisella oli lupa oleskella Minusinskissa, me matkustimme

asuinpaikoillemme. V. I. Lenin yhdessä N. K. Krupskajan kanssa ja O. Engberg ja I. L. Prominski matkustivat Šušenskojen kylään, missä asui Vladimir Iljitš; V. K. Kurnatovski ja tov. Kovalevski matkustivat Kuraginskojen kunnan Kuraginskojen kylään Jenisein sivujoen Tuban yläjuoksulle. N. N. Panin ja minä palasimme Tesinskojen kylään.

Seuraavan kerran tapasin Leninin aivan odottamatta keski-kesällä 1899 Tesinskojen kylässä. Se tapahtui 7—8 maissa aamulla. Olin lähtenyt kunnanvirastosta, missä „posteljooni”, joka toi postia kaksi kertaa viikossa, lajitteli kirjeitä. Kunnanviraston korkealta kuistilta näin yhtäkkiä kaksipyöräisillä kärriillä nuoren miehen ja nuoren naisen, jotka eivät pukimiltaan eivätkä ulkoasultaan muistuttaneet lainkaan paikallisia asukkaita. Katsottuani tarkemmin tunsin heidät Leniniksi ja Nadežda Konstantinovna Krupskajaksi. Siitä miten taitavasti Vladimir Iljitš ohjasi hevosta, voitiin päätellä, että hän oli hyvällä menestyksellä selviytynyt tehtävästään. Siihen aikaan paitsi minua Tesinskojen kylässä asuivat toverit F. V. Lengnik ja J. V. Baramzin; N. N. Paninia ei enää ollut (hän oli siirtynyt Jermakovskojen kunnan Jermakovskojen kylään talonpoikien kanssa sattuneiden erilaisten kannausten takia). Kirjeenvaihdosta Kržižanovskin, Nevzorovan ja Starkovin kanssa Lenin oli saanut tietää kahden huomatuimman intelligenttitoverin, F. V. Lengnikin ja J. V. Baramzinin matkustamisesta Minusinskin kautta Tesinskojen kuntaan. Valmistautuessaan esiintymään „ekonomismia” vastaan, joka oli muodostunut vaaralliseksi työväen vallankumousliikkeelle, V. I. Lenin saapui harvaan asutettua ja ryöväyksien tähden vaarallista tietä Šušenskojen kylästä Tesinskojen kylään saamaan heidät mukaan, kuten arvelen, taisteluun „ekonomismia” vastaan.

Oli käynyt niin, että päivänä, jolloin toveri Lenin saapui Tesiin, siten nimitettiin kyläämme, toverit F. V. Lengnik ja J. V. Baramzin, odottamatta häntä tuona päivänä, olivat aamun sarastaessa lähteneet metsästämään järville, 15 virstan päähän kylästä. Sen vuoksi Lenin ja Nadežda Konstantinovna pysähtyivät luokseni, joivat teetä, aterioivat ja jäivät yöksi. Asuin silloin „kulttuuristuneen” talonpoikaisnaisen Vetvinovan talossa. Hänen miehensä oli kuolemaansa asti palvellut kunnan kirjurina ja tyttärensä oli puolueemme jäsen ja opiskeli kursseilla Pietarissa. Saatettuani Vladimir Iljitšin ja Nadežda Konstantinovnan vaatimattomaan huoneeseeni ja tarjottuani heille pyyheliinan, vettä ja saippuaa pesua varten kesän pölyisen matkan jälkeen juoksin emännän luo tilaamaan samovaaria ja tavallista talonpoikaislounasta, johon kuului tavanomaisia siperialaisia „šangeja”¹ ja

¹ Voilla ja hapankermalla höystettyjä vehnälettuja.— A. S.

lautasellinen hapankermaa. Kun olin riisunut valjaista hevosen, jolla Vladimir Iljitš oli saapunut, ja kytkenyt sen „jäähtymään” kahdeksi tunniksi pihan nurkkaukseen, ennenkuin sille annetaan juoda ja sitten heinää ja kauraa, kävin F. V. Lengnikin ja J. V. Baramzinin asunnoissa jättäen kummallekin lapun, jossa tiedotin arvokkaiden vieraiden saapumisesta.

Palattuani näin V. I. Leninin ja N. K. Krupskajan istuvan pöydässä. He olivat jo ehtineet juoda teetä ja syödä lounaan. He molemmat tutkiskelivat kirjojani ja vihkojani, joissa oli otteita lukemistani kirjoista, numeroaineistoa ja eri kirjailijain: Nekrasovin, Puškinin, Lermontovin, Nikitinin, Heinen, Koltsovin ynnä muiden runoja. Eräässä paksussa vihkossa oli venäjännös Karl Marxin ja Friedrich Engelsin „Kommunistisesta manifestista”. Valmistautuessani vallankumoustoimintaan loin itselleni sellaisen käsityksen tulevaisuudestani, että minulla työläisenä, „ylpeänä, leppymättömänä” taistelijana työväenluokan vapauttamisen puolesta, jollaiseksi toivoin tulevani, on edessäni raskas kohtalo — kiertämätön tuhoutuminen, jolle olin vapaaehtoisesti itseni uhrannut, joko hirsipuussa, synkässä vankilassa tai nälkään. Tämän mielentilan vaikutuksesta minua miellyttivät pessimismiä huokuvat runot kuten Nikitinin runo: „Hauta on kaivettu syväksi, syväksi”. Lenin, joka kaikesta päättäen silloin oli erittäin elämäniloisella tuulella, kiinnitti huomiota tähän runoon.

— Oletteko kirjoittanut muistiin tämänkin runon? — kysyi hän.

— Olen, vastasin, — samoin kuin Heinen runon „Kutojat”.

Lenin oli nähtävästi erittäin tyytyväinen kirjoihini tutustumisen ja vihkojeni sisällön tutkimisen tuloksista. Hänelle oli nähtävästi mieluista vakuuttautua, että karkotetut työläiset lukevat Marxin „Pääomaa”, oppivat vieraita kieliä, lukevat kaunokirjallisuuden klassikkoja ja paksuja aikakauslehtiä. Löydettyään vihkon, jossa oli käännös Marxin ja Engelsin „Kommunistisesta manifestista”, hän oli mieluisesti yllätynyt.

Kun tuli puhe siitä, että harrastan saksan kieltä, ja kun kysymykseen, että turvaudunko usein sanakirjaan, vastasin melko kevytmielisesti ja kerskaillen, että „en useinkaan”, Lenin vastasi yksinkertaisesti ja suoraan: „Mutta minä katson hyvinkin usein sanakirjaan, kun käännän vieraasta kielestä venäjän kielelle”. Näistä Leninin sanoista käsitin, että kehuskellessani menettelin nolosti; hämmennyin ja punastuin. Tästä epämuakavasta tilasta minua auttoi F. V. Lengnikin ja J. V. Baramzinin tulo, jotka olivat jo ehtineet palata metsältä ja löytäneet kirjelappuni.

Koska huone yksinäisen vanhuksen Anna Marjanovnan talossa, missä J. V. Baramzin asui, oli eristykseltään sopivampi venäläisten vallankumouksellisten keskusteluille, siinä mielessä etteivät heidän rohkeat puheensa joutuisi aluksi sotskin ja

kunnanvanhimman tietoon ja sitten santarmialiupseerin tietoon, joka kierteli kyliä, joissa asui poliittisia karkotettuja, me kaikki siirryimme aikailematta J. V. Baramzinille. V. I. Lenin ja N. K. Krupskaja aterioivat ja olivat yötä aluksi luonani, sitten J. V. Baramzinilla ja vihdoin F. V. Lengnikin huoneessa.

Kaikki kolme päivää, jotka Lenin oli Tesissä, sujuivat toisaalta Leninin ja toisaalta J. V. Baramzinin ja F. V. Lengnikin välisissä vilkkaissa väittelyissä. Baramzinin ominaisuudessa narodnikkilaisuus kieltäytyi tunnustamasta itseään lopullisesti voitetuksi ja takertui vielä kiinni elämään. Baramzin hyökkäili marxilaisuuden heikosti kehrittelemää taide- ja kaunokirjallisuuskysymystä vastaan, johon marxilaisuus ei ollut vielä onnistunut laskemaan leimaansa niin kuin sen oli ehtinyt tehdä narodnikkilaisuus. Samalla heräsi vanha kysymys suurenäläisestä kyläyhteisöstä ja arteleista. Aika-ajoin J. V. Baramzin alkoi puhua Volgasta, jonka rannoilla hän oli kauan asunut ja josta hän kovasti piti. Häntä kuunnellessani olin näkevinäni Venäjän valtavan suuren vesiväylän. Mielikuvituksessani näin „Kavkaz i Merkuri” yhtiön höyrylaivoja, jotka täydessä lastissa kuljettivat puuvillapaaleja Keski-Aasiasta, missä oli säilynyt tavoissa ja pukimissa harmaa muinaisuus. Kuunnellessani J. V. Baramzinia kuvittelin elävästi mielessäni Volgan ylä-, keski- ja alajuoksun, missä vesiteitse Itämeren, Pietarin, Mariinskin kulkuväylän ja siihen kuuluvan Rybinskin lähistössä virtaavan Šeksna-joen kautta kuljetettavat tavarat kohtaavat Idästä, Keski-Aasiasta ja Persiasta tuotavia tavaroita. Kuvittelin elävästi mielessäni Volgan ylä- ja keskijuoksulla sijaitsevat muinaisvenäläiset kaupungit, Pohjois-Venäjän luonnon kauneuden ja Volgan alajuoksun avarat näköalat, missä Stenka Rasin oli seilaillut. Itsestään J. V. Baramzinista aivan kuin olisi henkinyt Volgan tuoksu, niin kovin hän oli ihastunut Volgaan. Olin kuulevinani hänen sanoissaan Volgan lокkien kirkunan, ja kuulooni oli kantautuvinaan veteen laskeutuvien ankkurikettinkien kitinä sekä matruusien ja satamalastaajien järevä, kova, mehuisa kiroilu. Lenin oli volgalainen ja minusta tuntui, että hän pitää Volgaa koskevista kertomuksista. Hän musersi aste asteelta kaikki J. V. Baramzinin narodnikkilaiset väitteet.

Mikäli muistan Lenin kehitti ajatusta, että tuskinpa on odotettavissa, että tehtaalta palaava, tylsistyneisyyteen asti väsynyt sorrettu työläinen voisi ilman porvaripiireistä lähtöisin olevan intelligenssin apua luoda oman taiteensa ja kirjallisuutensa. Tärkeintä on työväenluokan taistelu, jonka se on jo aloittanut ja joka, kuten vallankumouksellisen marxilaisuuden teoria todistaa, johtaa sosialismin täydelliseen voittoon. Taide ei ole tämän taistelun päämäärä, vaan keino. Narodnikkilainen taide ei pelastanut narodnikkilaista teoriaa yhteentörmäyksen vallankumouksellisen

marxilaisuuden kanssa. Työväenluokan taistelun kehittyessä edelleen työläisten keskuudesta lähtenyt tai intelligenssin luoma taide, joka on asettunut proletariaatin vallankumouksellisen teorian kannalle, tulee työläisten avuksi.

Kuten nyt yleispiirtein muistan, mielestäni suunnilleen siihen tapaan Lenin puhui esittäessään vastaväitteitä Baramzinille. Paljon suuremman osan ajasta Lenin omisti väittelylle F. V. Lengnikin kanssa. Kirjeenvaihto filosofisesta aiheesta V. I. Leninin ja F. V. Lengnikin kesken alkoi muistaakseni jo silloin, kun viime mainittu asui Kazatšjen kylässä. Toveri Jakobova oli kirjoittanut Z. P. Nevzorovalle Minusinskin piirikuntaan Lengnikistä, että tämä oli idealistisen filosofian kannattaja. Z. P. Nevzorova oli voinut kirjoittaa Leninille, joka puolusti Marxin ja Engelsin materialistista filosofiaa. Ratkaisevaa kaksintaistelua tästä aiheesta V. I. Leninin ja F. V. Lengnikin välillä käytiin luullakseni jo Tesissä, mainittujen kolmen päivän aikana. Samoin kuin V. I. Lenin oli F. V. Lengnik silloin myös voimiensa ja kykyjensä kukoistuksessa. Hän piti matematiikasta, tunsi saksalaista kirjallisuutta ja filosofiaa. Hänen lempikirjansa oli Goethen „Faust”, jota hän suositteli muun muassa minulle luettavaksi. Hän oli itsepäinen, ylpeä, erittäin oppinut ja kiihkeäluonteinen. Keskusteluissa kanssani hän nimitti itseään „uuskantilaiseksi”. Erään kerran olimme menossa ratsain Šošinon kylään, missä asui Okulovin perhe, josta oli lähtöisin niin paljon vallankumouksellisia, muistutin hänelle, että G. V. Plehanov oli nimittänyt uuskantilaisuutta „pikkuporvarillisen taantumuksen ilmaukseksi”; hän vastasi, että minä en käsitä kerrassaan mitään filosofiasta ja että hänen mielestään „kaikkea on mahdoton tiedostaa”. Minä en todellakaan käsittänyt mitään filosofiasta, mutta proletaarin vaistolla tajusin, että F. V. Lengnikin järkeilyissä ei ollut kaikkii paikallaan.

Vladimir Iljitšin oli hukattava paljon voimia ja kaunopuheisuutta lyödäkseen itsepäisen vastustajansa. Humen skeptillisyydelle, joka oli vallannut F. V. Lengnikin, Schopenhauerin pessimismille ja Kantin idealismille hän asetti vastapainoksi K. Marxin ja F. Engelsin elämäniloisen materialistisen filosofian. Kumotakseen F. V. Lengnikin määritelmän, että „on mahdoton kaikkea tiedostaa”, hän esitti joukon todisteita tieteen aikaansaannosten alalta, että ihmisjärjen mahdin edessä ei ole esteitä, että kaikki, mikä tänään näyttää hämärältä, käsittämättömältä, epäselvältä, tulee huomenna tieteen valossa selitetyksi, todistetuksi, käy selväksi ja käsitettäväksi. Sen vuoksi työväenluokka astuukin jo taisteluun ihmistiedoilla täydellisesti aseistatuneena. Tieteen avulla se ei ainoastaan todista oikeuttaan olemassaoloon, vaan senkin, että se voittaa avoimessa taistelussa ja pystyttää luokattoman sosialistisen yhteiskunnan. Idealistinen filosofia johtaa

jumalan tunnustamiseen, elämän kieltämiseen, uskonnolliseen askeettisuuteen. Vallankumouksellinen marxilaisuus päinvastoin vie ihmisjärjen voittoon siitä, mitä ei ole vielä tiedostettu, ihmisen voittoon luonnosta ja elämäniloisuuteen tulevaisuudessa vastapainoksi synkälle keskiajalle.

Suunnilleen näin, mikäli muistan, V. I. Lenin keskusteli F. V. Lengnikin kanssa. Kiivaita väittelyjä idealistisesta filosofiasta, „olioista sinänsä” ja „olioista meitä varten” käytiin J. V. Baramzinin ja F. V. Lengnikin huoneessa ja sitä paitsi matkoilla Tesinskojen arolle, Tuba-joen saarille ja lähistövuorille. Molemmat väittelijät käyttivät paljon vieraskielisiä sanoja ja tieteellisiä filosofisia termejä, pysähtyivät, levähtivät ja taas alkoivat väitellä. Väsyneenä väittelystä lähdin „katsomaan hevosta”, jolla Vladimir Iljitš oli tullut. Annoin hevoselle rehua, juotin sitä kaivolla ja, kun palasin, he yhä vain väittelivät. Synkännäköinen, itsepäinen F. V. Lengnik ei antanut periksi, vaan esitti uusia väitteitä. Vladimir Iljitš ei jäänyt alakynteen, vaan käytti asevarastonsa terävintä asetta idealistista filosofiaa vastaan. Vihdoin hän pani vastustajansa niin koviille, että tämä vaikenä. Selvä, reipas, elämäniloinen, valoisaan tulevaisuuteen kutsuva maailmankatsomus saavutti voiton idealistisen maailmankatsomuksen synkistä skeptillisyydestä ja pessimistisyydestä.

Lenin matkusti Tesinskojen kylästä voitettuaan molemmat vastustajansa. J. V. Baramzin ei puolustellut enää narodnikkilaisuutta, ja F. V. Lengnik, minun aloittaessani puheen Schopenhauerista, aloitti puolestaan pitkän ja seikkaperäisen selityksen, että filosofi Schopenhauer eli vastavallankumouksellisella kaudella Saksassa, mikä oli laskenut synkän leiman hänen luovaan työhönsä.

Kolmannen kerran kohtasin Leninin Siperiassa 1899, Minusinkin kihlakuntaan karkotettujen edustajakokouksen aikana Jermakovskojen kylässä. Kesä oli päättymäisillään. Oli vielä helteinen sää. Vehnä oli tuleentunut ja lainehti mäkien rinteillä valtavana kultamerenä, kun me kolmestaan (Lengnik, Baramzin ja minä) matkustimme aluksi Minusinskiin. Saatuamme poliisipäälliköltä luvan käydä Jermakovskojessa tapaamassa vaikeasti sairastunutta A. A. Vanejevia, jolla oli keuhkotauti viime asteessa, ja vuokrattuamme karrut me yhdessä G. M. Kržizanovskin, V. V. Starkovin ja Z. P. Nevzorovin kanssa lähdimme V. I. Leninin luokse Šušenskojen kylään. Kuten tunnettua, siellä asuivat karkotettuina V. I. Lenin, N. K. Krupskaja sekä työläistoverit Oskari Engberg ja I. L. Prominski.

Siihen aikaan V. I. Lenin ja N. K. Krupskaja asuivat talonpoikaisnaisen Petrovan luona, jolta olivat vuokranneet puoli taloa, kasvitarhamaata ja pihan. Heidän kanssaan asui myös Nadežda Konstantinovnan äiti Jelizaveta Vasiljevna. Mieleeni on jäänyt

koko seinän täyttävä tavallinen lautahylly, jolla kirjat peittivät koko seinän katosta miltei lattiaan asti. Mikäli muistan, me aterioimme, joimme teetä ja söimme illallisen Leninin asunnossa. Koska olimme päättäneet lähteä edelleen varhain aamulla, niin yövyimme Sušenskojessa. Enemmistö saapuneista vieraista vietti yönsä Leninin luona ja osa тов. I. L. Prominskiin ja тов. O. Engbergin luona. Minä nukuin mökissä, missä asui тов. O. Engberg.

Seuraavana päivänä lähdimme useammilla kärryillä Jerma-kovskojen taigakylään, missä silloin asuivat toverit A. A. Vanejev, hänen puolisonsa D. V. Truhovskaja, V. K. Kurnatovski, P. N. Lepešinski, O. B. Lepešinskaja, M. A. Silvin, N. N. Panin. Kokoonnuttuamme työmies N. N. Paninin luokse ja pohdittuamme kysymystä „ekonomismista”, joka oli luonteenomaisimmin ilmennyt Kuskovan ja Prokopovitšin kuulussa teoksessa, joka tunnetaan „Credon” nimellä, me hyväksyimme päätöslauselman, joka julkaistiin jonkin ajan kuluttua G. V. Plehanovin „Vademecumissa”.

Tämä Leninin kirjoittama päätöslauselma osoittaa, miten valtavan suuri merkitys työväenluokalle on taistelulla vallankumouksellisen marxilaisuuden puolesta, ja puhuu välttämättömyydestä soveltaa taitavasti marxilaisuuden teoriaa elämään ja esiintyä tämän teorian vääristelyä ja halventamista vastaan, kuten yrittivät tehdä Kuskovan kannattajat Venäjällä ja Bernsteinin kannattajat Länsi-Euroopassa. Bernsteiniläisyyden hän luonnehti yritykseksi kaventaa marxilaisuutta ja muuttaa työväenluokan vallankumouksellinen puolue reformistiseksi. Hän paljasti „ekonomistien” „Credon” suoranaisestä valheesta, kun rva Kuskova väitti siinä, että työläiset Länsi-Euroopassa eivät ole milloinkaan osallistuneet poliittiseen taisteluun, ja marxilaisuuden vääristelystä, kun hän sanoi, että marxilaisuus jättää huomioimatta työläisten taloudellisen taistelun, sekä sivistymättömyydestä Venäjän vallankumouksellisen työväenliikkeen menneisyyden suhteen, kun hän väitti, että työväenluokan itsenäisen poliittisen puolueen perustaminen Venäjällä olisi yhtä kuin meille vieraiden tehtävien siirtäminen venäläiselle maaperälle. Lenin määritteli tämän „Credossa” ilmenneen virtauksen yritykseksi suunnata Venäjän työväenliike suppeasti taloudelliseen uomaan, sysätä se pois suoranaisista historiallisista tehtävistä ja luovuttaa „oikeuksellisista muodoista” käytävän taistelun varjolla liberaalisten porvariainesten käsiin työväenluokan poliittisen taistelun johtaminen Venäjällä. Kulkea tätä tietä olisi Venäjän marxilaisuudelle merkinnyt samaa kuin poliittinen itsemurha. Varoittaessaan viime mainitusta ja kutsuessaan taisteluun „Credon” tendenssejä vastaan Vladimir Iljitš hahmotteli puolestaan työväenluokan todelliset tehtävät.

Venäjän vallankumouksellisilla marxilaisilla, sanoi Lenin tässä päätöslauselmassa, on velvollisuutenaan luoda työväenluokan itsenäinen poliittinen vallankumouspuolue. Tämän puolueen perustehtävänä on poliittisen vallan valloittaminen päämääränä sosialistisen järjestelmän toteuttaminen elämässä. Kulkiessaan tähän päämäärään, taistelussa itsevaltiutta vastaan, Venäjän työväenluokan ja sen puolueen on esitettävä hegemonin osaa tulevassa demokraattisessa vallankumouksessa. Vallankumouksellisen marxilaisuuden teorialla varustettu työväenluokan puolue nojautuen tehdastyöläisiin ja muuhun työväkeen tukee ja liittää ympärilleen kaikkien sorrettujen luokkien vallankumousliikkeen ja on kaikkien sorrettujen kansojen suojelija. Perusliittolaisena tässä taistelussa itsevaltiutta vastaan työväenluokan puolueella on miljoonia sorrettuja ja taloudelliseen häviöön joutuneita talonpoikia, joita työväenluokan puolue vetää riveihinsä. Puhuesaan vallankumouksellisen marxilaisuuden taktiikan peruskysymyksestä hän käsittelee sitä dialektisesti sanoen, että on ajanjaksoja, jolloin vallankumouksellisten marxilaisten on kiinnitettävä enemmän tai vähemmän huomiota joko taloudelliseen tai poliittiseen taisteluun. Hän sanoo, että proletariaatin yhtenäisessä luokkataistelussa marxilaisuus on yhdistänyt sekä taloudellisen että poliittisen taistelun. Taloudellista taistelua koskevassa kysymyksessä hän muistuttaa mieleen, miten suuren merkityksen sille antoi Karl Marx, ja vetoaa Genevessä 1866 K. Marxin vaatimuksesta hyväksytyyn ammattiliittoja ja taloudellista taistelua koskevaan päätöslauselmaan. Tässä päätöslauselmassa sanotaan, että johtaessaan työväenluokan taloudellista taistelua työväenluokan iskiessä joka päivä yhteen pääoman kanssa ammattiliitot eivät saa olla suppeita eivätkä saa syrjäytyä proletariaatin yleisestä sosiaalisesta ja poliittisesta liikkeestä, vaan niiden on pyrittävä hävittämään palkkatyö. Mitä tulee Venäjään, niin itsevaltiuden ja tilanherrojen harjoittama sorto, kaiken vapauden puuttuminen nostavat etualalle työväenluokan poliittisen taistelun tehtävät. Taistelussa itsevaltiutta vastaan vallankumouksellisen marxilaisuuden puolue, työväenluokan puolue on tuhoutuneiden vallankumouksellisten sukupolvien, pääasiallisesti maineikkaan „Narodnaja Volja” puolueen asian suoranainen jatkaja. Osoittaen välttämättömäksi lujittaa vallankumouksellista kuria ja konspiraatiotottumuksia V. I. Lenin kehotti seuraamaan sankarillisen „Narodnaja Volja” puolueen esimerkkiä ja ilmaisi varman uskonsa, että työväenluokan vallankumouspuolue, joka ei nojaudu niihin suhteellisesti heikkoihin Venäjän yhteiskuntapiireihin, jotka tukivat „Narodnaja Voljan” pientä sankariryhmää, vaan nojautuu valtavaan, mahtavaan työväenluokkaan, selviytyy voittajana tulevassa taistelussa, saavuttaa ne päämäärät, mihin vallankumouksellinen marxilaisuus pyrkii.

Keskustelussa päätöslauselman johdosta puhui, mikäli muistan, muiden tovereiden joukossa F. V. Lengnik. Hänen vaatimuksesta V. I. Lenin jätti vastahakoisesti pois erään kohdan päätöslauselmasta, missä viitattiin selvästi Kuskovan „Credon” aatteiden olevan suoranaisessa sukulaissuhteessa E. Bernsteinin kirjassa kehiteltyihin uuskantilaisiin aatteisiin. F. V. Lengnik ei voinut silloin ajatellakaan, että sellainen huomattu K. Marxin oppilas, millaisena pidettiin E. Bernsteiniä, joka tunsi Marxin henkilökohtaisesti, olisi mennyt niin pitkälle opettajansa teorian madaltamisessa, kuin Lenin oletti ja kuin oli todella tapahtunut.

Päätöslauselman tov. F. V. Lengnikin esittämine korjauksineen allekirjoittivat toverit V. I. Lenin, N. K. Krupskaja, G. M. Kržižanovski, Z. P. Nevzorova, P. N. Lepešinski, O. B. Lepešinskaja, V. K. Kurnatovski, N. N. Panin, A. A. Vanejev, V. V. Starkov, A. M. Starkova, J. V. Baramzin, O. Engberg, F. V. Lengnik, D. V. Truhovskaja (tov. Vanejevin vaimo), M. A. Silvin ja A. S. Šapovalov. Työläistoverit M. D. Jefimov, Tšekalski, I. L. Prominski ja Kovalevski, jotka eivät olleet läsnä neuvottelukokouksessa, yhtyivät päätöslauselmaan myöhemmin. Samoin teki Turuhanskista lähettämässään kirjeessä Martov (J. O. Zederbaum) yhdessä työläisten Mazanovin ja Gudimovin kanssa.

Hallitus ei jättänyt rauhaan poliittisia karkotettuja. Viivyttelet kruunun avustuksen maksussa, valvojan ja maalaispoliisin apulaisten koukkuilu, yllättävät kotitarkastukset, joita suoritettiin tarkoituksella takertua löydettyyn vallankumoukselliseen kirjallisuuteen karkotusajan pidentämiseksi tai tämän tai toisen toverin passittamiseksi kauemmaksi Pohjoiseen ja Siperian sisämaahan — kaikkia näitä keinoja hallitus käytti hyväksi. Sellainen yllättävä kotitarkastus toimeenpantiin eräänä yönä V. I. Leninin asunnossa Šušenskojen kylässä.¹ Santarmit kiinnittivät huomiota kirjoihin ja alkoivat tarkastaa niitä ylähylllyiltä. Illegaalinen kirjallisuus oli kuitenkin eräällä alimmalla hyllyllä.

Mainitsin jo ylempänä, että Lenin, paremmin kuin kukaan muu tovereista, käytti hyväksi niin vankilassa oloaan kuin myös Siperian karkotustaan. Juuri Siperiassa hän näytti esimerkkiä mainiosta säännöllisestä ajan hyväksikäytöstä työtä varten. Se voitiin nähdä siitä tavasta, millä hän luki sanomalehtiä. Posti saapui Minunsinskista tavallisesti kihlakuntiin kaksi kertaa

¹ Syynä Vladimir Iljitšin luona suoritettuun kotitarkastukseen oli Ylä-Lenan entiseltä karkotetulta I. M. Zobninilta Kurganin kaupungissa kotitarkastuksessa löydetty Irkutskin postitoimiston kuitti kirjatun kirjeen lähettämisestä V. I. Leninille. Kotitarkastuksessa V. I. Leniniltä todella löydettiin mainittu kirje, jonka hallinnollinen karkotettu J. M. Ljahovski oli hänelle osoittanut. Tässä kirjeessä tiedotettiin N. J. Fedosejevin kuolemasta ja muistomerkin pystyttämisestä hänen haudalleen. Kotitarkastus Vladimir Iljitšillä suoritettiin yöllä 2 (14) toukokuuta 1899.— *Toim.*

viikossa. Saatiin näin ollen kolme ja jopa neljäkin peräkkäistä sanomalehden numeroa. Saatuaan ne Lenin ei siepannut niitä kaikkia käsiinsä heti eikä lukenut niitä yhdessä päivässä „kannesta kanteen”, vaan luettuaan lehden yhden numeron, sanoikaamme ensimmäiseltä päivältä, hän jätti loput numerot — toiselta ja kolmannelta päivältä — seuraaviksi päiviksi. Tällaisen järjestyksen avulla hän luki joka päivä yhden sanomalehden. Tällainen järjestys tarjosi hänelle mahdollisuuden lukea tavattoman paljon aineistoa, jota hän tarvitsi kirjallisessa työssään, kun hän kirjoitti artikkeleita paksuihin aikakauslehtiin ja sellaisia paksuja kirjoja kuin „Kapitalismin kehitys Venäjällä” ja suuria kirjoituksia kuin „Taloudellisen romantismin luonnehtimiseksi” sekä muita kirjoituksia aikakauslehtiin „Novoje Slovo”, „Nautsnoje Obozrenije”, „Natšalo”, „Zizn” yms., ja mahdollisuuden olla laajassa kirjeenvaihdossa tovereiden ja tuttavien kanssa.

Viimeisen kerran kohtasin V. I. Leninin Minusinskissa tammi-kuun 29 päivänä (helmikuun 10 päivänä) 1900, jolloin Leninin kolme vuotta kestänyt karkotusaika päättyi ja hän matkusti. Tovereita F. V. Lengnikä ja G. M. Kržižanovskia ei enää ollut Minusinkin piirikunnassa. He olivat saaneet luvan olla lopun karkotusajastaan Siperian rautatiellä insinöörikelainana. Samana päivänä varhain aamulla matkalle valmistautuivat Lenin, Krupskaja ja hänen äitinsä Jelizaveta Vasiljevna. V. V. Starkov ja hänen vaimonsa, syntyyään Kržižanovskaja, P. N. Lepešinski ja hänen vaimonsa Olga Borisovna. Lähtöhetkellä selvisi, että Lepešinskin pieni tytär oli sairastunut ja että hän jää Minusinkiin odottamaan tyttärensä tervehtymistä.

Lenin saatettiin matkalle yksinkertaisesti, ilman liikoja sanoja. Toivotettuaan kaikille tovereille karkotusajan nopeaa päättymistä ja matkustamista, niin kuin hänkin, vallankumoustoimintaan, mikä muun muassa lausuttiin hiljaa, etteivät sivulliset olisi kuulleet, Lenin istui yhdessä N. K. Krupskajan ja hänen äitinsä kanssa kuomurekeen. Toiseen kuomurekeen istui V. V. Starkov vaimonsa ja hänen äitinsä Elvira Ernestovnan kanssa. Hetken kuluttua kaksi kolmivaljakkoa vankkoja siperialaisia hevosia, nostattaen lumipyryn, lähti viemään tovereita valtatieä Atšinskiin.

